

Bakıda diplomatiya, Qarabağda güc qalib gəldi

Sülhə gedən yol isə Azərbaycandan daha güclü olmağı tələb edir

Prezident İlham Əliyevin siyasi dünyagörüşü universal məsuliyyət anlayışı ilə milli maraqların sərt müdafiə xəttini eyni düşüncə platformasında birləşdirən nadir dövlətçilik modelinə əsaslanır. Ölkə rəhbərinin siyasi davranış sistemi ölkəyə yönəlmiş çoxistiqamətli təzyiq və təsir mexanizmlərinə qarşı suveren mövqenin qorunmasına xidmət edən davamlı müqavimət fəlsəfəsi formalaşdırıb. Bu siyasi portretin mərkəzində isə sülh ideyasının diplomatik ritorika yox, dövlət davranışının sistemli xəttinə çevrilməsi dayanır.

Bu gün vaxtilə işğalçı mövqedə dayanmış bir dövləti – Ermənistanı sülh masasına əyləşdirmək, onu beynəlxalq hüququn tanıdığı reallıqlar çərçivəsində davranmağa məcbur edən siyasi konfigurasiya formalaşdırmaq İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın ardıcıl güc, iradə və strateji ardıcılıq üzərində qurulmuş siyasətinin məntiqi nəticəsi hesab olunur.

Prezident İlham Əliyev Ağdamda sakinlərlə görüşü zamanı açıq və qəti şəkildə bəyan etdi ki, Ermənistan–Azərbaycan sülh prosesində təşəbbüskar tərəf Bakıdır, ilkin təklifləri masaya rəsmi Bakı yatırır, sülh müqaviləsinin mətni və hüquqi konstruksiya da məhz Azərbaycan tərəfindən formalaşdırılıb: “Onu da hamı bilir və bilməlidir. Birinci təklifi biz vermişik, sülh müqaviləsinin mətninin müəllifi də bizim və oraya salınan bütün maddələrin də müəllifi bizim”. Dövlət başçısı, eyni zamanda, vurğuladı ki, işğal faktının, şəhidlərin xatirəsinin, Xocalı qurbanlarının və günahsız insanların həlak edilməsinin yaddaşdan silinməsi mümkün deyil və qəbul edilə bilməz.

Bu tarixi yaddaşın qorunması milli məsuliyyətin əsas göstəricisi olmaqla yanaşı, gələcək təhlükəsizlik davranışının da dayaq xətti kimi təqdim olundu. Prezident xüsusi olaraq qeyd etdi ki, şirin ritorikanın arxasında gizlənə bilən risklərə qarşı ayıq qalmaq zərurəti dəyişməzdir və məhz bu yanaşma çərçivəsində son beş ildə ordunun döyüş potensialı ardıcıl şəkildə gücləndirilib, ötən ay keçirilən hərbi parad isə bu gücün real miqyasını açıq şəkildə nümayiş etdirdi.

Dövlət başçısının Ağdamda səsləndirdiyi tezislər göstərdi ki, Azərbaycan diplomatiyası hazırkı mərhələdə tək bir xətt üzərində deyil, iki paralel strategiya əsasında irəliləyir. Bir tərəfdə danışıqlar masası mövcuddur, digər tərəfdə həmin masanın dağılmamasını təmin edən real güc arxitekturası formalaşdırılıb. Bu, sülhü niyyət bəyanatları üzərindən deyil, güc balansını sferasından dizayn edən siyasi mo-

deldir. Aydın məsələdir ki, avqustun 8-də Vaşinqtonda keçirilən üçtərəfli görüş Cənubi Qafqazda uzunmüddətli münaqişənin həllinə və yekun sülh prosesinə doğru atılan ən əhəmiyyətli addımlardan biri kimi tarixə düşdü. Bu baxımdan rəsmi İrəvan tərəfindən son aylar sülh müqaviləsinin maddələri üzrə irəli sürülən mövqelərin yumşalması, sərhəd delimitasiyası xəttində razılaşdırılmış texniki addımların atılması, kommunikasiyalar mövzusunda ritorikanın dəyişməsi məhz bu güc balansının yaratdığı siyasi təzyiq fonunda baş verir.

“...Biz son 5 ildə ordu potensialımızı böyük dərəcədə gücləndirmişik və keçən ay hərbi paradda bütün dünya bunun bir hissəsini görə bildi. Əbədi sülhə nail olmaq üçün biz hər zaman potensial düşmənlərimizdən bir neçə dəfə güclü olmalıyıq. Bunu təmin edirik və edəcəyik”. Prezident İlham Əliyevin səsləndirdiyi bu fikirlər artıq formalaşmış yeni regional nizamın siyasi fəlsəfəsini ifadə edən, həm də Cənubi Qafqazın gələcək arxitekturasının konturlarını açıq şəkildə göstərən dövlət doktrinasıdır. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkədə ordu quruculuğu misli görünməmiş inkişaf mərhələsinə qədəm qoydu.

2003-cü ildə cəmi 160 milyon dollar olan Azərbaycan ordusunun illik büdcəsi 2011-ci ildə 3,3 milyard dollara yüksəldi. Yəni cəmi 8 il ərzində, təxminən, 20 dəfə artdı. 2011-ci ildə Azərbaycanın hərbi xərcləri Ermənistanın bütün dövlət büdcəsindən 50 faiz çox idi. Orduda islahatlar aparılaraq yeni hərbi birləşmələr – xüsusi təyinatlı qüvvələr, hərbi dəniz qüvvələrinin modernləşdirilməsi, birgə taktiki təlimlər kimi addımlar atıldı. 2016-cı ilin Aprel döyüşləri və 2018-ci ilin Günnüt əməliyyatı zamanı əldə olunan lokal qələbələr göstərdi ki, Azərbaycan ordusu artıq peşəkarlıq və texnoloji üstünlük baxımından keyfiyyətə fərqli səviyyəyə yüksəlib. 2020-ci il Vətən müharibəsində qazanılan Zəfər də məhz son illərin planlı ordu quruculuğunun bəhrəsi oldu.

İşğal dövrü bitdikdən sonra Azərbaycan ordusu “müharibədən çıxmış ordu” statusunda dayanmadı. Əksinə, 2020–2025 intervalı ordunun klassik döyüş modeli üzərindən çıxarılaraq yüksək texnologiyalı, çoxqatlı, manevr qabiliyyətli regional güc platformasına çevrildiyi mərhələ kimi formalaşdı. Bu mərhələdə ordunun silahlanma fəlsəfəsi komanda–idarəetmə, kəşfiyyat, PUA və radioelektron müharibə elementlərinin vahid əməliyyat məkanında inteqrasiyası üzərindən yenidən quruldu. Nəticədə Azərbaycan artıq yalnız lokal döyüş üstünlüyü əldə edən yox, əməliyyat məkanını bütövlükdə formalaşdıran, qarşı tərəfin risk davranışını başlanğıc mərhələsində neytrallaşdıran sistem tipli ordu modelinə keçidi təmin etdi.

Azərbaycanın formalaşdırdığı hərbi güc arxitekturasının və əldə edilmiş tarixi qələbənin beynəlxalq miqyasda nümayişi 10 dekabr 2020-ci ildə Bakının Azadlıq meydanında keçirilən möhtəşəm Zəfər paradı ilə siyasi simvola çevrildi. Həmin paradda, təxminən, üç min nəfərlik şəxsi heyət təntənəli keçidlə Azərbaycan Ordusunun struktur və texnoloji transformasiyasını nümayiş etdirdi, müasir silah sistemləri, eləcə də Vətən müharibəsi zamanı düşməndən ələ keçirilmiş hərbi qənimətlər ictimaiyyətə təqdim olundu. Bu xəttin da-

vamı olaraq bu il noyabrın 8-də Qələbənin beşinci ildönümünə həsr edilən hərbi paradda beş mindən çox hərbi qulluqçunun iştirak etməsi təkcə mərasim ölçüsü kimi yox, Azərbaycan dövlətinin regionda təhlükəsizlik qaydalarını hansı güc və iradə ilə formalaşdırdığını əyani formada göstərdi.

Ölkə başçısının Ağdamda verdiyi mesaj sülh anlayışının romantik illüziyalar müstəvisindən çıxarılaraq rasional təhlükəsizlik arxitekturasına yerləşdirildiyini nümayiş etdirir. İki əsr öncə də, otuz üç il əvvəl də, son yeddi ilin, beş ilin, hətta iki ilin siyasi mənzərəsi də göstərirdi ki, Ermənistan rəhbərliyi reallıqdan qopmuş xam xəyallar üzərində cəmiyyətini yanlış istiqamətə sürükləyir, erməni ictimai rəyini uydurma “tarixi üstünlük” mifləri ilə manipulyasiya edir və nəticədə regionu növbəti siyasi fəlakətlərin astanasına gətirirdi.

Vətən müharibəsi bu xam xəyalların hərbi-siyasi müstəvidə iflasını rəsmiləşdirdi, sonrakı mərhələdə həyata keçirilən qisas əməliyyatları və sərhəd boyunca mövqelərin bərpası bu davranış modelinin artıq təhlükəsizlik reallığına çevrildiyini göstərdi. 2023-cü ilin sentyabrında birsutkalıq lokal antiterror tədbirləri isə separatçı silahlı strukturların ləğvi və dövlət suverenliyinin bütün ərazi üzrə bərpası ilə bu xəyalpərəst siyasi kursun hüquqi cəhətdən

də bağlandığını nümayiş etdirdi.

Bu gün formalaşmış reallıqlar üzərində qurulan sülh prosesi Azərbaycan üçün milli təhlükəsizlik arxitekturasının funksional elementi kimi çıxış edir. Dövlət başçısının yürüdüüyü siyasi xətt açıq şəkildə göstərir ki, sülhün davamlılığı regionda qüvvələr nisbətinin proqnozlaşdırılan, nəzarətdə saxlanılan və üstün mövqedə qorunan balans üzərində inşa olunur. Bu, qarşı tərəfə eyni vaxtda həm siyasi mesaj, həm də strateji xəbərdarlıq ötürür: tarixi yaddaş saxlanılır, təhlükəsizlik qorunur, diplomatik masa isə yalnız real gücün yaratdığı balans mühitində işlək mexanizm statusu qazanır.

Azərbaycan sülhə açıqdır, bu sülhü zəiflik üzərində inşa etməyə yox. Dövlətin təhlükəsizlik fəlsəfəsi artıq gələcək onilliklərin davranış konturlarını indidən müəyyənləşdirir və regionda sabitliyin hansı prinsiplər üzərindən qurulacağını açıq şəkildə ortaya qoyur. Formalaşan bu strateji çərçivə Qarabağdan yüksələn tarixi yaddaşın, real gücün və siyasi iradənin eyni xətt üzərində birləşdiyi yol xəritəsidir. Erməni xalqı son 200 ilini, daha doğrusu, indiyə qədərki saxta tarixini yaddaşından silməlidir ki, növbəti 200 ildə mövcudluğunu qoruyub–saxlaya bilsin...

Tacir SADIQOV
XQ